

Міністерство
фінансів
України

Основні засади здійснення внутрішнього контролю в Україні

Нормативно-правові аспекти здійснення внутрішнього контролю

УГОДА ПРО АСОЦІАЦІЮ між Україною, з однієї сторони та Європейським Союзом

(ратифікована законом 16.09.2014)

стаття 346: співробітництво в галузі управління державними фінансами спрямовується на **забезпечення розвитку бюджетної політики і надійних систем внутрішнього контролю** та зовнішнього аудиту, що базуються на міжнародних стандартах, а також **відповідають основоположним принципам підзвітності, прозорості, економності, ефективності та результативності**

стаття 347 (частина 3): сторони обмінюються інформацією, досвідом, найкращою практикою та здійснюють інші заходи, зокрема, у галузі державного внутрішнього фінансового контролю, а саме:

подальшого розвитку системи ДВФК шляхом гармонізації з міжнародно визнаними стандартами (Інститут внутрішніх аудиторів (ІІА), Міжнародна федерація бухгалтерів (IFAC), INTOSAI (міжнародна організація вищих органів контролю державних фінансів) та методологією, **а також найкращою практикою ЄС щодо внутрішнього контролю та внутрішнього аудиту в державних органах**

Внутрішній
контроль
(ВК) = Фінансове
управління і
контроль
(ФУК)

Нормативно-правові аспекти здійснення внутрішнього контролю

Стаття 26 Бюджетного кодексу України

Кожен розпорядник бюджетних коштів організовує та забезпечує внутрішній контроль – комплекс заходів, для:

- ✓ *забезпечення дотримання законності, ефективності використання бюджетних коштів;*
- ✓ *досягнення результатів відповідно до встановленої мети, завдань, планів і вимог діяльності РБК*

Постанова Уряду Від 28.12.2018 № 1062

Визначаються загальні рамки:

- ❖ *Понятійний апарат;*
- ❖ *Система внутрішнього контролю;*
- ❖ *Питання управлінської відповідальності та підзвітності*

Принципи ВК:

• <i>Безперервності;</i>• <i>Об'єктивності;</i>• <i>Делегування повноважень;</i>	• <i>Відповідальності;</i>• <i>Превентивності;</i>• <i>Розмежування з внутрішнім аудитом;</i>• <i>Відкритості</i>

Розкриваються елементи системи ВК

Типові хибні судження (розуміння) щодо сутності внутрішнього контролю

- ❌ Прийняття порядку або інструкції з внутрішнього контролю;
- ❌ Інспекційна/контролююча діяльність, зосереджена на фінансових операціях, бухгалтерському обліку, виконавській дисципліні, дотриманні норм чи перевірка документів тощо;
- ❌ Певна надбудова, що створює додаткові обов'язки або навантаження на працівників;
- ❌ Антикорупційна діяльність;
- ❌ Окремий підрозділ або функція

Як же правильно?

Сутність внутрішнього контролю

”

Внутрішнім контролем є весь комплекс заходів, що застосовуються в установі для забезпечення досягнення результатів, дотримуючись законності та ефективності використання бюджетних коштів.

Організація внутрішнього контролю забезпечується з моменту створення установи і призначення її керівника.

Внутрішній контроль з початку створення установи постійно перебуває в динамічному процесі, весь час розвивається, спрямований на попередження.

Сутність внутрішнього контролю

По суті внутрішній контроль являє собою структуровану модель та є інструментом управління установою, що сприяє досягненню мети та цілей діяльності, забезпечення якісного виконання поставлених завдань при залученні мінімального обсягу бюджетних коштів та досягнення максимального результату при використанні визначеного бюджетом обсягу коштів, попередивши виникнення та зменшивши кількість проблемних питань

ЦІЛІ

Основа внутрішнього контролю
відповідальність за належне управління та
розвиток установи в цілому

*(управлінська відповідальність
та підзвітність)*

Система внутрішнього контролю

Розглядається у контексті п'яти елементів (модель COSO - міжнародна рамкова основа - провідне керівництво для побудови, запровадження та реалізації внутрішнього контролю та оцінки його ефективності):

Елементи
взаємопов'язані,
стосуються всієї
діяльності та процесів

Елементи внутрішнього контролю – внутрішнє середовище

ВНУТРІШНЄ СЕРЕДОВИЩЕ – процеси, операції, порядки, структури, розподіл повноважень щодо їх виконання, облікова політика, правила та принципи управління людськими ресурсами, управління ІТ тощо спрямовані на забезпечення виконання установою завдань і функцій та досягнення встановлених мети (місії), стратегічних та інших цілей, планів і вимог щодо діяльності установи

ПИТАННЯ ВНУТРІШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА

Особиста та
професійна
чесність

Організаційна
структура

Дії, орієнтовані
на результат цілі

Принципи і
правила
управління
персоналом

Елементи внутрішнього контролю – управління ризиками

Ризик – можливість настання події, що матиме вплив на здатність установи виконувати завдання і функції та досягати визначеної мети (місії), стратегічних та інших цілей діяльності установи

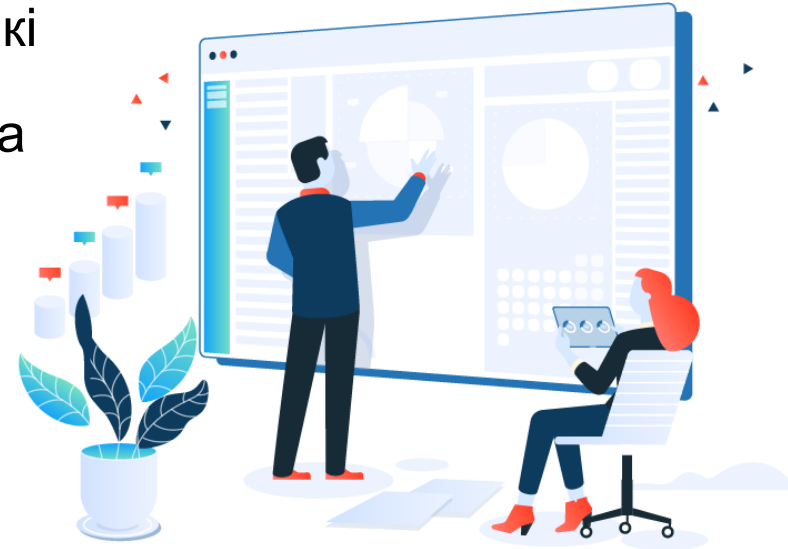
Погляд на ризики: ризик – не лише загроза для установи, а й нові можливості, які позитивно можуть впливати на реалізацію завдань, функцій та досягнення визначених установою цілей

Елементи внутрішнього контролю – заходи контролю

Сукупність запроваджених в установі **управлінських дій**, які здійснюються керівництвом усіх рівнів та працівниками для впливу на ризики з метою досягнення мети, завдань та цілей установи

Заходи контролю здійснюються на всіх рівнях діяльності установи та щодо усіх функцій і завдань та включають відповідні правила і процедури

Для того, щоб бути ефективними, заходи контролю повинні бути:

- Доцільними;
- Послідовними та періодичними;
- Економними;
- Повними;
- Обґрунтованими та безпосередньо стосуватись цілей діяльності установи

Елементи внутрішнього контролю – моніторинг

Моніторинг -

відстеження стану організації та функціонування системи внутрішнього контролю в цілому та / або окремих його елементів

Моніторинг полягає у здійсненні:

постійного моніторингу, під час поточної діяльності установи (управлінські та наглядові заходи керівників та працівників установи під час виконання ними своїх обов'язків для визначення та коригування відхилень)

періодичних оцінок, що передбачають виконання окремих завдань та функцій (зокрема працівниками, які не несуть відповідальності за їх виконання, та/або підрозділом внутрішнього аудиту установи) для проведення аналізу результативності системи внутрішнього контролю

Інформування керівництва установи щодо недоліків у системі внутрішнього контролю, виявлених за результатами здійснення моніторингу

Забезпечення внутрішнього контролю

1

Аналіз поточного стану та виявлення прогалин в системі управління. За необхідності прийняття внутрішніх документів, спрямованих на урегулювання прогалин (можуть стосуватися функціонування внутрішнього середовища, забезпечення здійснення управління ризиками, впровадження заходів контролю, налагодження комунікації обміну інформацією або здійснення моніторингу)

2

Запровадження чіткого порядку планування діяльності (зв'язок між програмними документами держави, стратегічними, операційними планами, бюджетом, з встановленими цілями, KPI їх досягнення), контролю стану досягнення та звітування про виконання планів, завдань і функцій, проведення оцінки досягнутих результатів та за необхідності своєчасного коригування планів діяльності установи

3

Виконання керівництвом та працівниками установи планів, завдань і функцій, внутрішніх документів, інформування керівництва установи про ризики, що виникають під час виконання завдань і функцій, здійснення заходів контролю, моніторингу, обміну інформацією

Основа внутрішнього контролю

Впевненість

+ мета та цілі будуть досягнені;
+ рішення (+фінансові) виконані з дотриманням основних принципів

Принципи:

+ законності;
+ економічності;
+ ефективності;
+ результативності;
+ прозорості

Управлінська відповідальність та підзвітність

Впровадження ефективної системи внутрішнього контролю

Ефективна
система
внутрішнього
контролю

Ефективне і прозоре управління орієнтоване на результат, посилення управлінської відповідальності та підзвітності

Досягнення встановлених цілей і завдань, використання ресурсів в економний, ефективний і результативний спосіб

Чіткий розподіл завдань і обов'язків між керівництвом, структурними підрозділами, фінансовим підрозділом та працівниками

Достовірна, повна, своєчасна фінансова і управлінська інформація

Підвищення мотивації персоналу до досягнення результатів

Встановлення жорстких організаційних рамок, прийняття порядку (інструкції) з ВК який по суті дублює положення Основних засад та спрямовані на впровадження термінів, здійснення перевірки дотримання вимог, чи контролю за діяльністю тощо

Впровадження ефективної системи внутрішнього контролю

Надає впевненість, що в установі забезпечується

досягнення встановлених цілей і завдань, використання ресурсів в економний, ефективний і результативний спосіб;

якісне надання послуг у відповідності до мети (місії) діяльності;

дотримання вимог законодавства та інших документів;

захист ресурсів від зловживань, шахрайства, неефективного використання;

створення своєчасної, достовірної і повної фінансової та управлінської інформації, яка належним чином відображається в звітності

Міністерство
фінансів
України